

Kulturdepartementet

Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Vår referanse:
2012/174-2

Deres referanse:

Dato:
15.02.2012

Årsrapport 2011

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) er Norges ledende leverandør av tilrettelagt litteratur for syns- og lesehemmede, og bidrar dermed til å gi alle lik tilgang til informasjon og litteraturopplevelser. NLB produserer og låner ut folkebibliotekrelevant litteratur i punktskrift og som lydbøker. I tillegg produserer og formidler NLB tilrettelagt studielitteratur for studenter ved universiteter, høgskoler og fagskoler. Det legges vekt på å tilby et variert utvalg litteratur, som i stor grad gjenspeiler det norske litterære landskap og det tilbud som finnes i norske folkebibliotek. All lyd- og punktskriftproduksjon, samt utlån av lydbøker, er digitalt basert. Fra 2003 har NLB administrert og utført utskriftstjeneste for døvblinde.

NLB har de seneste årene vært gjennom en målrettet prosess for å forbedre virksomhetens resultater. I 2007 var prioriteringen å kvalitetssikre produksjonsprosessene, noe som var nødvendig for å kunne øke produksjonen. Vi oppnådde en samlet produksjonsvekst fra 2007 til 2008 på hele 62 prosent. NLB har siden opprettholdt dette høye produksjonsnivået og samtidig lagt ned betydelige ressurser i ulike utviklingsprosjekter, herunder utvikling og implementering av ny produksjonsteknologi og nye distribusjonsmåter. Dette forbereder virksomheten for ytterligere resultatvekst.

Ny løsning for nettbasert distribusjon lansert i 2011

- NLB har utviklet en ny distribusjonsløsning for lydbøker. Løsningen dekker endringer i våre brukergruppers behov og gir økt tilgjengelighet til lydbøker fra NLB.
- Alle NLBs lydbøker er tilgjengelig for nedlasting og streaming via nettsidene.
- Direkte avspilling, eller streaming, tilbys via den egenutviklede løsningen "NLBdirekte".
- Distribusjonsløsningen er utviklet i samarbeid med Dedicon i Nederland. Dedicon har tilsvarende oppgaver som NLB.

Digital vannmerking i alle NLBs lydbøker

- Alle lydbøker fra NLB leveres med digital vannmerking. Dette ble innført i forbindelse med ny distribusjonsløsning.

Postadresse
Postboks 2764 Solli
N-0204 OSLO

Besøksadresse
Observatoriegata 1 B
Oslo

E-post/Internett
post@nlb.no
www.nlb.no

Telefon
Adminstrasjon +47 22 06 88 00
Utlån/formidling +47 22 06 88 10
Org. nr. 970 145 567

Stor utlånsvekst i 2011

- Punktskriftutlånet økte med 26 prosent sammenlignet med i fjor. Videreføring av NorBraille, lansert høsten 2011, har effektivisert punktskriftproduksjonen og gitt kortere produksjonstid, samt stor økning i antall titler. Antall eksemplarer produseres etter behov. Det er derved slutt på ventelister for nyproduserte bøker i punktskrift. Økt produksjon og ny distribusjonsløsning har gitt gode tilbakemeldinger fra lånerne.
- Utlånet av folkebiblioteklitteratur på lyd økte med 14 prosent. Utlånet av studielitteratur økte med 77 prosent.
- Fra 2006 – 2011 hadde NLB en samlet utlånsvekst på 105 prosent.

Økt produksjon

- Samlet produksjon av lyd- og punktskriftbøker økte med 36 prosent fra i fjor.
- Produksjonen av punktskriftbøker økte med 39 prosent.
- Lydbokproduksjonen økte i 2011 med 36 prosent.

Antall lånere øker

- Antall lånere i NLB økte med 15 prosent i 2011.

Nasjonal punktskriftkonferanse

- I samarbeid med Offentlig utvalg for punktskrift (OUP) arrangerte NLB høsten 2011 Nasjonal punktskriftkonferanse med stor deltagelse

Informasjonsfilm om NLBs tilbud

- I 2011 ble det for første gang produsert en film om NLB til bruk i informasjonsarbeidet.

Skriveleir for synshemmet ungdom

- Sommeren 2011 arrangerte NLB for fjerde gang skriveleir for ungdommer med synshemming. Også denne gangen var tilbakemeldingene svært gode.

NLBs organisasjon

NLB er en statsinstitusjon underlagt Kulturdepartementet. Institusjonen skal yte bibliotek tjenester til blinde, svaksynte og andre lesehemmede. NLB produserer og låner ut folkebibliotekrelevant litteratur i punktskrift og som lydbøker i DAISY-format. Biblioteket tilbyr et bredt utvalg av skjønnlitteratur og sakprosa for barn, ungdom og voksne.

NLB produserer i tillegg studielitteratur for universiteter, høgskoler og fagskoler.

Ansatte

NLB hadde per 31.12.11 49 ansatte. 59 personer var i tillegg engasjert som innlesere og tekstkonsulenter.

Direktør er Øyvind Engh.

Lokalisering

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek holder til i Oslo, i bygget Halvbroen, et tilbygg til Nasjonalbiblioteket. NLB er samlokalisert med Nasjonalbiblioteket, Språkrådet, NORLA og Norsk lokalhistorisk institutt.

Intern organisering

NLB er organisert med fire avdelinger som ledes av seksjonssjefer.

Avdeling utlån/formidling

NLBs førstelinjetjeneste ligger under Avdeling utlån/formidling. Avdelingen yter bibliotek tjenester overfor alle NLBs brukergrupper. Både studenttjenesten og folkebibliotek tjenesten hører inn under denne avdelingen. Avdelingen har ansvar for bokvalg og øvrige bibliotekfaglige oppgaver. Andre sentrale ansvarsområder er videreutvikling av formidlings- og utlånsprosesser, oppfølging av biblioteksystemet Bibliofil, samt videreutvikling og drifting av NLBs nettsider.

Produksjonsavdelingen

Produksjonsavdelingens hovedansvar er produksjon av lydbøker, punktskriftbøker og andre tilrettelagte formater for NLBs brukergrupper. Avdelingen er også NLBs viktigste teknologiske utviklingsenhet.

Informasjonsavdelingen

Informasjonsavdelingen ble opprettet 01.01.10. Gjennom strategisk og målrettet informasjonsarbeid skal avdelingen sikre god intern og ekstern kommunikasjon, og aktivt bidra til at NLBs tilbud blir godt kjent i målgruppene.

Administrasjonsavdelingen

Administrasjonsavdelingen har hovedansvar for IKT, økonomi, personal, arkiv og drift av NLBs lokaler.

Styret

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek har et styre oppnevnt av Kulturdepartementet. Styret har en leder og syv medlemmer, hvorav tre er oppnevnt etter forslag fra Norges blindeforbund, og ett oppnevnt etter forslag fra de ansatte i NLB. Disse fire har personlige vararepresentanter, mens de departementsoppnevnte medlemmene har tre vararepresentanter som ikke er personlige. 2011 var siste periode for dette styret, departementet har oppnevnt nytt styre for perioden 2012-2015.

Medlemmer oppnevnt av departementet:

Leder: Fred Arne Ødegaard, Nasjonal ekspert, EC, Brussel. (Avdelingsdirektør FAD (permisjon))

Nestleder: Lisbeth Tangen, bibliotekdirektør NTNU
Tone Moseid, seniorrådgiver Nasjonalbiblioteket
Helena Kettner Rudberg, biblioteksjef Sjukhusbiblioteken i Sörmland

Medlemmer foreslått av Norges blindeforbund:

Gunnar Haugsveen, generalsekretær Norges blindeforbund
Elisabeth Israelsen, sentralstyremedlem i Norges blindeforbund
Siri Bjerkestrand, studieveileder Universitetet i Bergen

Medlem foreslått av de ansatte i NLB:

Wenche Andresen (Pål Hals t.o.m. 28. februar 2011)

Vararepresentanter oppnevnt av departementet:

Vara 1 Morten Tollefsen, forsker MediaLT

Vara 2 Toril Laberg,

Vara 3 Hege Finnset Eidseter, funksjonskonsulent Deichmanske bibliotek

Vararepresentanter foreslått av Norges blindforbund.

Tone Nybakken, fysioterapeut

Gert Kroken, Senior Professional, CSC Norge AS

Kari Wiik, nestleder Norges blindforbund

Vararepresentant foreslått av de ansatte i NLB

Mats Køber (Wenche Andresen t.o.m. 28. februar)

Saker

Styret har avholdt 4 møter, og behandlet 48 saker. Hvert møte har faste saker som regnskap, utlåns- og produksjonsstatistikker og utviklingsprosjekter. I tillegg har styret behandlet blant andre følgende saker:

- Budsjett, virksomhetsplan og årsrapport
- Forslag til medlemmer i Offentlig utvalg for punktskrift
- Distribusjon til mobiltelefon – utvikling av app
- Arbeidsmiljø i NLB
- Samarbeid med Kristens arbeid blant blinde og svaksynte (KABB)
- Nye samarbeidsformer i Halvbroren

Årsregnskap

	Regnskap 31.12.2011	Regnskap 31.12.2010
Bevilget ramme	47.888.000	45.705.000
Salg (merinntekt fra kap 3326 post 01)	118.300	126.550
Øverført fra 2010	-1.777.000	-814.000
Inntekt skriveleiren	-240.000	-100.000
Lønnsrefusjon	-336.000	-768.000
Refusjoner	-1.034.244	-1.037.763
Total ramme	-51.393.544	-48.551.313
11 Lønn -vikar - overtid ansatte	19.586.836	17.768.367
12 Lønn engasjement	675.544	433.340
13 Innlesere / tekstkonsulent	5.378.649	6.346.866
17 Styrearbeid		
18 Arbeidsg.avg	3.630.661	3.519.334
Totale lønnskostnader	29.271.690	28.067.906
21 Invest. IT, Inventar, Maskiner	2.401.345	2.296.669
22 Produksjonsmateriell	2.240.953	2.333.054
23 Reise/kurs/velferd	1.864.649	2.257.486
24 Kontor, program, tlf, porto, markedsf	3.508.790	2.728.745
25 Konsulent - kjøp tjenester	4.426.365	2.762.868
26 Vederlag/kontingenter	2.182.839	1.745.078
27 Vedl./drift maskiner	560.950	285.243
28 vedl. Bygg og anlegg	0	
29 Drift lokaler	4.480.382	4.297.414
Totale driftskostnader	21.666.271	18.706.557
Totale kostnader	50.937.961	46.774.463
Resultat (-mindreforbruk)	-455.583	-1.776.850

Tildelingsbrev og rundskriv

NLB har mottatt følgende dokumenter fra KUD vedrørende budsjett 2011:

Tildelingsbrev fra KUD 11.01.2011. Fastsettelse av endelig budsjettramme i brev fra KUD 21.10.2011

Forklaring av avvik i regnskapstall i forhold til den tildelte rammen

Totalt har NLB et mindreforbruk på kr 455.583,- som søkes overført til 2012. Årsaken til mindreforbruket er forskuddsutbetaling av lønn til innlesere på til sammen kr 293.970,- for arbeid utført i desember, men som bokføres i 2012. I tillegg kommer igangsatte tiltak i 2011 der kostnadene vil påløpe i 2012.

Kap 3326 post, 01

NLB hadde et inntektskrav på kr 56'. NLBs totale inntekter i 2011 var på kr 414.300. Av dette var kr 240.000 tilskudd og deltakeravgift til skriveleiren som ble arrangert i sommer. Kr 160.000 var inntekter av tjenester knyttet til regnskaps- og personalsystem til Norsk lokalhistorisk institutt. Resten er salg av kopiering av CD til institusjoner.

Kap 326 Post 01

I det endelige tildelingsbrevet var bevilgningen på kr 47.888.000. I brev av 21.10.2011 mottok NLB en tilleggsbevilgning for 2011 på kr 1.777.000. NLB fikk overført lønnskompensasjon på kr 336.000. NLB har til sammen mottatt kr 1.034.244 i sykepengerefusjoner, foreldrepengerefusjoner og arbeidsmarkedstiltak. Det endelige resultatet ga et mindreforbruk på kr 455.583. Dette beløpet er søkt overført til 2012.

Post 1-1: Personalkostnader

Personalkostnader til egne ansatte var kr 22.346.000 og utgjør 44,0% av NLBs totale kostnader. Det er særlig innen utviklingsarbeidet og informasjonstjenesten at NLB har styrket bemanningen. Lønn til innlesere utgjorde kr 6.137.000. Ettersom all tilrettelegging av tekst for lyd- og punktskriftproduksjon nå foregår ved langt mer automatiserte ordninger enn tidligere, for det meste i India, blir kostnadene bokført på driftskostnader. Disse DTBook-filene danner grunnlag for størstedelen av studielitteraturproduksjon med talesyntese, samt produksjon og trykking av bøker i punktskrift.

Post 1-2 Driftskostnader

2011 har vært preget av satsninger innen informasjonsarbeidet, etablering av intranett og omlegging til elektronisk arkiv. I tillegg ble distribusjonssystemet ferdigstilt. Det samme ble løsningen med en "demand utlån" av punktskrift som muliggjør at punktlesere i mange tilfeller kan få bøkene raskere enn innleste lydbøker. Dette vil på sikt øke kostnadene til utlån av punktskrift, men også gi et mye bedre tilbud til brukerne. NLB har en svært dataintensiv produksjon, distribusjon og drift som gjør det nødvendig stadig å oppgradere både programvare og utstyr. Med økende produksjon øker også vederlagene til forfattere og oversettere.

Tilskuddsordninger

NLB forvalter et tilskudd til Offentlig utvalg for blindeskrift (OUB). Utvalget endret i 2011 navn til Offentlig utvalg for punktskrift (OUP).

st 78 Ymse faste tiltak: Offentlig utvalg for blindeskrift (OUB). Bevilgning i.h.t. "Blå bok"

Statsbudsjettet 2011

709.000,00

Regnskap 2011

638.263,16

Mindreforbruk

70.736,84

Årsaken til mindreforbruket skyldes utvalgssekretærens langvarige sykefravær.

Resultatrapport

1. HOVEDMÅL

Hovedmålene for regjeringens kulturpolitikk står å lese i budsjettproposisjonen for 2011. Hovedmålene for språk-, litteratur- og bibliotekfeltet i 2011 er listet opp nedenfor. Punkt 3 og 4 utgjør hovedmål for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek:

1. Å sikre det norske språkets posisjon som et fullverdig, samfunnsbærende språk i Norge
2. Å sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, og gjøre samlingene og informasjonen om disse tilgjengelige
3. Å produsere og låne ut folkebiblioteklitteratur og studielitteratur i lyd- og blindeskrift
4. Å fremme utviklingen av digitalt innhold og tjenester
5. Å sikre nyskaping, bredde og spredning av norsk fag- og skjønnlitteratur.

I tillegg til overnevnte mål vises det til viktige hensyn – blant annet tiltak rettet mot barn og unge, ivaretagelse av likestilling og mangfoldsperspektiv - som forutsettes ivaretatt av alle kulturinstitusjoner, jf. omtale under programkategori 08.30 Kulturformål i departementets budsjettproposisjon for 2011.

2. RESULTATMÅL

Med utgangspunkt i hovedmålene for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, nevnt ovenfor, legger departementet følgende til grunn for bevilgningen i 2011:

Tilknyttet hovedmål 3:

Resultatmål 1 - Formidling:

NLB skal opprettholde og videreutvikle egen formidlingstjeneste og arbeide for at tilrettelagt litteratur og informasjon formidles gjennom biblioteknettverket i Norge. NLB skal vektlegge utadrettet litteraturformidling og lesestimulering, særlig overfor barn og unge i målgruppen. NLB skal administrere og utføre utskriftstjeneste for døvblinde.

Sentrale resultatindikatorer:

- Endring i utlånsomfang
- Antall lånere
- Endring i tjenestetilbudet
- Tiltak for barn og unge

Resultatmål 2 - Produksjon:

NLB skal opprettholde et høyt, effektivt produksjonsnivå med riktig kvalitet, basert på oppdatert teknologi.

Sentrale resultatindikatorer:

- Produksjonsomfang
- Endring i produksjonsomfang
- Tiltak for å utnytte produksjonsteknologi
- Tiltak for effektivisering av produksjon og distribusjon av blindeskrift

Resultatmål 3 - Studenttjenesten:

NLB skal være en kompetanseressurs for syns- og lesehemmede studenter. NLB skal gjennom effektiv produksjon og formidling etterkomme de synshemmede studentenes behov for litteratur. NLB skal være en serviceinnstilt samarbeidspartner for enkeltbrukere, brukerorganisasjoner samt andre offentlige virksomheter som bibliotek og undervisningsinstitusjoner. NLB skal bidra til å koordinere produksjonsmiljøene for tilrettelagt litteratur for studenter med tanke på gjensidig bruk av teknologi og utveksling av produksjoner.

Sentrale resultatindikatorer:

- Endring i produksjonsomfang
- Endring i tjenestetilbudet
- Endring i leveringstid
- Måling av kundetilfredshet

Resultatmål 4 - Nasjonalt ansvar:

NLB skal ha det nasjonale ansvar innen sitt spesielle fagområde for veiledning, produksjon og formidling av litteratur til synshemmede og andre lesehemmede, andre institusjoner, brukerorganisasjoner og offentlige etater. NLB skal gjennom internasjonale kanaler være pådriver og kvalitetssikrer for å sikre et optimalt tilbud av tjenester for de relevante målgruppene for utvikling og samarbeid.

Sentrale resultatindikatorer:

- Endring i tjenestetilbudet
- Samarbeidsprosjekter
- Omfang av internasjonale aktiviteter

Tilknyttet hovedmål 4:

Resultatmål 5 – Utvikling

NLB skal være aktiv i utviklingen av tjenester og bruk av ny teknologi for å bedre tjenestene for målgruppene med behov for tilrettede produkter.

Sentrale resultatindikatorer:

- Endring i teknologi knyttet til produksjon og distribusjon

Resultatmål 1 Formidling

Avdeling utlån/formidling har også i 2011 levert god service og kvalitet i utlånsarbeidet. Lydbokavtalen som ble undertegnet i 2008, mellom staten på den ene siden og rettighetshaverne på den andre, gir NLB rett til å fremstille et ubegrenset antall eksemplarer av egenproduserte lydboktitler. For NLBs avgrensede brukergruppe innebærer lydbokavtalen økt tilgjengelighet til lydbøkene i samlingen, og derved en vesentlig bedring i tjenestetilbudet. Lydbokavtalen gjelder også ved produksjon av tidsskrifter, noe som forenkler administrative rutiner knyttet til denne type produksjoner. Innkjøpte lydbøker, produsert av kommersielle utgivere, omfattes ikke av avtalen. I den nye lydbokavtalen, fra 2011, er viktige prinsipper i den opprinnelige avtalen videreført.

Det skal være enkelt for lånerne å komme i kontakt med NLBs førstelinjetjeneste. For best mulig ressursutnyttelse er det i tillegg et mål for NLB å stimulere til økt bruk av MappaMi, en web-applikasjon fra Biblioteksystemer AS, som er tilgjengelig via NLBs nettsider. MappaMi gjør NLB til et døgnåpent bibliotek. Her kan lånerne når som helst gjøre søk i bokbasen og bestille både lyd- og punktskriftbøker.

Våren 2011 lanserte NLB en ny utlånsløsning som gir lånerne mulighet til å laste ned og streame alle lydbøker i samlingen. Tilbudet om nedlasting og direkte avspilling (streaming) kommer i tillegg til ordningen med utsending av CD i posten. Det er tidligere gjort endringer i det opprinnelige brukergrensesnittet i MappaMi for å gjøre applikasjonen bedre tilpasset NLBs brukergrupper. Nedlasting og streaming av lydbøker har medført behov for ytterligere tilpasninger i brukergrensesnittet. Avdeling utlån/formidling har deltatt i arbeidet med å legge til rette for nye distribusjonsmåter i NLB.

NLB lanserte i 2009 nye nettsider med endret struktur og nytt brukergrensesnitt som gir økt brukervennlighet for alle NLBs lånergrupper. Nettsidene fyller kravene til universell utforming, og er en viktig kommunikasjonsflate for NLB. I 2011 ble nettsidene flyttet over på ny publiseringsplattform som ivaretar behov for videreutvikling og søkemotoroptimalisering for økt synlighet på Internett.

I tilknytning til bibliotekfaglig utvikling, ble det i 2011 gjennomført et emneordsprosjekt som bidrar til økt kvalitet i katalog- og utlånsarbeidet. NLB har i de seneste år hatt en sterk økning både i produksjons- og utlånsomfang. Ansatte i avdeling utlån/formidling samarbeider med produksjonsavdelingen både i planleggings- og gjennomføringsfasen ved utvikling av nye tilbud.

Litteraturtilbudet

NLB skal ha et litteraturtilbud tilpasset de ulike brukergruppenes behov. I plan for samlingsutvikling er det nedfelt at det i bokvalget skal legges vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet. I tillegg skal lånersammensettingen avspeiles i utviklingen av litteraturtilbudet. Utvelgelse av bøker til produksjon i DAISY-format og i punktskrift hører inn under NLBs sentrale oppgaver. I 2011 ble samlingen utvidet med 500 engelske titler, innkjøpt fra vårt søsterbibliotek hos RNIB i Storbritannia.

Barn og ungdom

En god bibliotekstjeneste for syns- og lesehemmede barn og unge har høy prioritet i NLB. Avdelingens barne- og ungdomsbibliotekarere har hovedansvaret for denne delen av

bibliotektilbudet. I 2010 økte vi bemanningen på dette området med en 50 prosent bibliotekarstilling. Fra årsskiftet 2012 utvides stillingsandelen til 100 prosent. Gjennom samarbeid med blant andre Huseby kompetansesenter og barne- og ungdomsavdelingen i Norges blindforbund har barne- og ungdomsbibliotekarene jevnlig kontakt med de unge brukerne selv, samt med lærere og andre relevante samarbeidsparter. Annethvert år arrangerer NLB skriveleir for synshemmet ungdom. I møtet mellom skrivelystne ungdommer og profesjonelle forfattere blir nye, spennende tekster skapt. I 2011 deltok 14 synshemmede ungdommer på NLBs skriveleir. Neste leir arrangeres i 2013.

Tabell 1.1 Bokstamme. Folkebibliotek- og studielitteratur

BOKSTAMME	2009	2010	2011	Endring 2010 - 2011
Folkebibliotek				
Digitale lydbøker (DAISY)	10664	11 299	12 902	+1603
Punktskriftbøker	5787	6 066	6500	+434
Studielitteratur				
Digitale lydbøker (DAISY)	2830	3 134	2 949	-185

Bokstamme

Boksamlingens størrelse og sammensetting påvirkes i tillegg til antall produserte titler også av kassering i forbindelse med vedlikehold av samlingen. Se også tabeller under resultatmål 2. Produksjon.

Tabell 1.2 Utlån. Folkebibliotek og studenttjeneste

UTLÅN	2009	2010	2011	Endring 2010 - 2011
Folkebiblioteklitteratur				
Digitale lydbøker (DAISY)	369 301	410 351	469 549	+59 198
Punktskriftbøker	1 966	2 694	3 384	+690
Studielitteratur				
Digitale lydbøker (DAISY)	8759	9 795	17 317	+7522
E-tekst/punktskriftbøker	40	23	28	+5
Noter	21	11	25	+14
Totalt utlån	380 087	422 874	490 303	+67 429

Totalt utlån

NLBs totale utlån av lyd- og punktskriftbøker var i 2011 på 490 303 eksemplarer. Det gir en samlet utlånsøkning på 16 % sammenlignet med tilsvarende tall for 2010.

Utlån folkebiblioteklitteratur

NLB lånte i 2011 ut 469 549 eksemplarer folkebiblioteklitteratur i lydbokformat. Dette er en utlånsøkning på 14 % sammenlignet med 2010.

Utlånet av bøker i punktskrift økte med 26 % i 2011. Økt produksjon av punktskriftbøker, samt effektivisering av utlånsrutinene og etablering av bokklubbordning for punktlesere, har bidratt til stor utlånsøkning de seneste årene.

Utlån studielitteratur

Utlånet av studielitteratur i DAISY-format økte fra 9 795 eksemplarer i 2010 til 17 317 i 2011, noe som gir en økning på hele 77 %.

Utlån via NLBs nettsider

26 %, eller 4081 av NLBs totalt 15 419 lånere, er registrert som brukere av den selvbetjente utlånsløsning "MappaMi" på våre nettsider. Dette er en økning på 48 % sammenlignet med tilsvarende tall for 2010. I 2011 ble 27 % av NLBs totale utlån formidlet via MappaMi. Tilsvarende tall for 2010 var 25 %.

NLB har statistikk for nedlasting og streaming fra 01.09.2011. Fra 01.09.2011 til 31.12.2011 ble det streamet 2 546 eksemplarer lydbøker i kategorien folkebiblioteklitteratur. Det tilsvarende tallet for streaming av studielitteratur var på 871. I samme periode lastet NLBs lånere ned 11 529 folkebiblioteklydbøker og 1 562 eksemplarer studielitteratur i lydbokformat.

Tabell 1.3 Fjernlån. Folkebibliotek og studenttjeneste

Fjernlån	2009	2010	2011	Endring 2010 - 2011
TPB-fjernlån – folkebibliotek	1 473	1 487	1 897	+410
TPB fjernlån – studenttjenesten	795	756	979	+214

Fjernlån

Tabellen viser antall titler lydbøker i DAISY-format lånt inn fra Talboks- og punktskriftsbiblioteket (TPB) i Sverige.

Tabell 1.4 Lånere. Folkebibliotek og studenttjeneste

ANTALL LÅNERE	2009	2010	2011	Endring 2010 - 2011
Folkebiblioteket	11 581	12 982	14 820	+1 838
Studenttjenesten	392	454	599	+145
Lånere totalt	11 973	13 436	15 419	+1 983

Antall lånere

Det ble i 2011 registrert 2 341 nye lånere. Sammenlignet med tall for 2010 oppnådde NLB i 2011 en netto økning i det totale antall lånere på 15 %.

Informasjonsarbeid

Å gjøre tilbudet bedre kjent for alle aktuelle brukergrupper, er en viktig oppgave for NLB. For å styrke informasjonsinnsatsen ble det i 2010 opprettet en egen informasjonsavdeling med 2,5 årsverk. Informasjonsavdelingens hovedoppgaver er å gjøre tilbudet ved NLB bedre kjent i målgruppene, sikre god intern og ekstern kommunikasjon og bidra til å styrke NLBs omdømme.

Avdelingen har i 2011 gjennomført informasjonstiltak rettet direkte mot lånergruppene, mot skolevesenet, interesseorganisasjoner, det offentlige hjelpeapparatet og andre relevante samarbeidspartnere. Å bidra til økt samarbeid både med skolebibliotekene, fylkes- og folkebibliotekene, samt brukerorganisasjonene, spesielt Norges blindforbund og Dysleksi Norge, er en prioritert oppgave i informasjonsarbeidet. Det er etablert et bredt nettverk bestående også av andre aktører i feltet, herunder blant andre Program for skolebibliotekutvikling, Leser søker bok og Foreningen !les.

NLBs øvrige avdelinger har deltatt på ulike konferanser og seminarer, både med stands og presentasjoner – og slik gitt viktige bidrag til økt informasjon om NLB.

For å styrke intern kommunikasjon og informasjonsflyt har en prosjektgruppe ledet av Informasjonsavdelingen hatt til oppgave å etablere intranett og elektronisk arkiv i NLB. Leveranse- og installasjonsfasen avsluttes i januar 2012. Elektronisk arkiv tas i bruk fra februar 2012.

Resultatmål 2 Produksjon

Produksjonsavdelingen har i tillegg til økt produksjon av lyd- og punktskriftbøker lagt ned store ressurser i videreutvikling av dagens produkter, produksjonsprosesser og distribusjonsformer. Utvikling og implementering av nye produksjonsverktøy og økt fokus på produksjonsoppfølging har gitt gode resultater. I tillegg til produksjonstekniske endringer har bedre utnyttelse av studiokapasiteten og rekruttering av flere innlesere vært viktige tiltak for å opprettholde det høye antall produksjoner.

Produksjonsavdelingen har etablert en felles produksjonslinje, basert på XML-formatet DTBook, for alle typer produksjoner. Med DTBook-basert produksjonsunderlag kan NLB gjøre alle produksjoner tilgjengelig for lånerne i det format de ønsker. Samkjørte produksjonslinjer har gjort det mulig for NLB å øke antall punktskriftproduksjoner og samtidig levere titlene i punkt langt raskere enn før.

Samarbeid og utvikling

NLB har et utstrakt samarbeid med andre produsenter av tilrettelagt litteratur, både i inn- og utland. Innenlands samarbeider NLB om produksjonsspørsmål med blant andre Huseby kompetansesenter, Norges blindforbund og med kommersielle aktører innen digitalisering og lydproduksjon. Det er etablert et tett samarbeid med NLBs søsterbibliotek i de øvrige nordiske landene, og internasjonalt med DAISY Consortium (DC).

NLB er en aktiv bidragsyter til utviklingsarbeidet i DC. Samarbeidet har gitt god produksjonsteknisk gevinst, og ivaretar vår mulighet til å kunne tilby de formater lånerne

etterspør. NLB arbeider med en rekke utviklingsprosjekter. De mest sentrale prosjektene er beskrevet under resultatmål 4 og 5.

Lydbokproduksjon

Alle lydbøker produseres i DAISY-format. Skjønnlitteratur og bøker for barn og unge leses inn på tradisjonell måte, mens en stor del av studielitteraturen produseres ved bruk av talesyntese. I 2011 ble 76 % av studielitteraturen produsert med talesyntese. Bruk av talesyntese gir en vesentlig kortere produksjonstid sammenlignet med tradisjonelle innlesninger. Kort leveringstid er en vesentlig faktor ved vurdering av kvaliteten i NLBs tilbud til studenter. Talesyntese blir også brukt ved produksjon av Aftenposten i lydutgave, og i de fleste av NLBs tidsskriftsproduksjoner.

Talesyntese og fulltekst

I samarbeid med det svenske Talboks- og punktskriftsbiblioteket (TPB) har NLB utviklet den norske talesyntesen Brage. Brage ble tatt i bruk høsten 2009, og benyttes sammen med produksjonsverktøyet DAISY Pipeline. Tilgang til uttaleleksikon fra den norske språkbanken har vært viktig for å kunne realisere dette utviklingsprosjektet. Med den egenutviklede talesyntesen kan NLB forbedre kvaliteten på denne type produksjoner, noe som i særdeleshet er viktig når det gjelder den høye andelen av studielitteratur produsert med talesyntese.

Lydbøker produsert med talesyntese er tilgjengelig som fulltekstbøker som kan leses på PC samtidig med at teksten blir opplest. Lydbøker med både tekst og tale er et godt produkt spesielt for dyslektikere. NLB har startet prøveproduksjon av tradisjonelt innleste bøker i fulltekst. I tilknytning til denne produksjonen er det gjennomført et prosjekt med brukertesting av grensesnitt og drøftinger av produksjonstekniske valg.

NLB har utnyttet mulighetene som ligger i nye produksjonsmåter og egenutviklet talesyntese til også å forbedre folkebibliotektilbudet, og økt antall tidsskrifter tilgjengelig på lyd vesentlig.

Punktskriftproduksjon

Det systematiske arbeidet for å samordne og effektivisere produksjonen gjør at NLB har kunnet øke punktskriftproduksjonen og samtidig korte vesentlig ned på produksjonstiden. Kortere produksjonstid gjør at vi kan tilby bøker i punktskrift samtidig med, eller før, titlene er ferdig produsert som lydbøker. Effektiviseringen av produksjon og distribusjon av punktskriftbøker er gjort i samarbeid med Norges blindeforbunds trykkeri.

Det er etablert felles produksjonslinje for lydbøker med talesyntese og punktskriftbøker. All digitalisert litteratur kan gjøres tilgjengelig både som lydbøker med talesyntese og i punktskrift. I tillegg har vi en ny distribusjonsmodell som gjør det mulig å produsere punktskriftbøker på bestilling fra lånerne. Som ved utlån av lydbøker på CD, blir nye eksemplarer av bøker i punktskrift produsert ved hvert nytt utlån. Antall eksemplarer blir produsert etter behov, noe som gjør at ventelistene er fjernet også for dette formatet.

Tabell 2.1 Produksjon totalt. Folkebibliotek- og studielitteratur

FOLKEBIBLIOTEK- OG STUDIELITTERATUR. LYD- OG PUNKTSKRIFTBØKER	2009	2010	2011	Endring 2010 - 2011
Lydbøker – egenproduserte. Bøker, tidsskrifter og avis. Innlesninger og talesyntese	1 391	1 386	1 465	+79
Lydbøker - innkjøpte kommersielle*	158	140	608	+468
Total produksjon lydbøker i DAISY-format	1549	1 526	2 073	+547
Punktskrift/e-tekstbøker	285	311	432	+121
Total produksjon lyd- og punktskriftbøker	1834	1 837	2 505	+668

*Herunder 500 lydboktitler innkjøpt fra RNIB, Storbritannia.

Total produksjon

NLBs totale produksjon av lyd- og punktskriftbøker økte i 2011 med 668 titler. Det gir en produksjonsøkning på 36 % sammenlignet med tallene for 2010. Samlet produksjon av lydbøker i DAISY-format var i 2011 på 2073 titler. Sammenlignet med 2010 økte også lydbokproduksjonen med 36 %. NLB økte i 2011 produksjonen av punktskrift- og e-tekstbøker med 39 % sammenlignet med tilsvarende tall for 2010.

Tabell 2.2 Produksjon. Folkebiblioteklitteratur. Lydbøker

FOLKEBIBLIOTEKLITTERATUR LYDBØKER	2009	2010	2011	Endring 2010 - 2011
Lydbøker - egenproduserte innlesninger	566	546	553	+7
Lydbøker - innkjøpte kommersielle*	158	140	608	+468
Lydbøker - talesyntese - avis, tidsskrifter, bøker	399	472	483	+11
Total produksjon lydbøker i DAISY-format	1 123	1 158	1 544	+386
Lydbøker – voksne – egenproduserte	391	371	418	+47
Lydbøker – barn - egenproduserte	175	175	135	-40

*Herunder 500 lydboktitler innkjøpt fra RNIB, Storbritannia

Folkebiblioteklitteratur - lydbøker

Samlet produksjon av folkebiblioteklitteratur i lydbokformat var i 2011 på 1 544 titler. Dette er en økning på 33 % sammenlignet med 2010. Antall egenproduserte, innleste lydbøker økte med 1 % i 2011. Innkjøp av lydboktitler økte med 334 %, men dersom lydbøkene fra RNIB holdes utenom, viser tabellen en nedgang i innkjøpte titler på 23 %.

Antall egenproduserte lydboktitler for barn viser en nedgang på 23 %. Det ble imidlertid kjøpt inn 40 kommersielt produserte lydboktitler for barn og unge, noe som gjør at den totale produksjonen av lydbøker for denne målgruppen ligger på samme nivå som i 2010.

Som i 2010 nådde NLB også i 2011 målet om høy andel egenproduserte lydbøker med tradisjonell innlesning. Fra 2007 til 2008 hadde NLB for øvrig en økning på 46 % for denne type produksjoner. All skjønnlitteratur vil fortsatt bli lest inn på tradisjonell måte.

Tabell 2.3. Produksjon Folkebiblioteklitteratur. Punkttskriftbøker

FOLKEBIBLIOTEKLITTERATUR PUNKTSKRIFTBØKER	2009	2010	2011	Endring 2010 - 2011
Punkttskrift – voksen	100	130	222	+92
Punkttskrift – barn	84	158	179	+21
Total produksjon punkttskrift	239	288	401	+113

Folkebiblioteklitteratur - punkttskrift

NLB s totale produksjon av bøker i punkttskrift økte i 2011 med 39 % sammenlignet med tallene for 2010.

Tabell 2.4 Produksjon. Studielitteratur

STUDIELITTERATUR	2009	2010	2011	Endring 2010 - 2011
Lydbøker – innlesninger	166	132	103	-29
Lydbøker – talesyntese	260	236	326	+90
Total produksjon lydbøker i DAISY-format	426	368	429	+61
E-tekstbøker/punkttskrift	43	23	31	+8
Punkttskriftnoter	3	2	2	0

Studielitteratur

Det ble i 2011 produsert totalt 429 titler studielitteratur i DAISY-format, noe som gir en økning på 17 % sammenlignet med produksjonstallene for 2010.

Antallet lydbøker produsert med tradisjonell innlesning ble redusert med 29 titler, eller 22 %. Andelen studielitteratur produsert med talesyntese økte med 38 % sammenlignet med 2010. I 2011 ble 76 % av all studielitteratur i lydbokformat produsert med talesyntese. Det tilsvarende tallet for 2010 var på 64 %.

Resultatmål 3 Studenttjeneste

Produksjonsoppgåelse og kort leveringstid

I de seneste årene er en stadig større del av studielitteraturen i DAISY-format produsert med talesyntese. I 2011 utgjorde andelen av lydbøker med talesyntese 76 % av samlet studielitteraturproduksjon på lyd.

Talesyntese

Ved å benytte talesyntese i sine produksjoner, har NLB i tillegg til full måloppnåelse når det gjelder produksjon av studielitteratur på oppdrag av studenter med produksjonsrett også kortet vesentlig ned på produksjonstiden for den enkelte bok. Dette er en betydelig forbedring i tjenesten overfor studenter med behov for tilrettelagt litteratur. Lydbøker produsert med talesyntese er tilgjengelig både som lydbok og som fulltekstbok som kan leses på PC samtidig med at teksten blir opplest. Lydbøker i fulltekstformat er et svært godt produkt for studenter med dysleksi eller andre lesevansker.

Lånersammensetting og produksjon

Det totale antall lånere ved studenttjenesten økte i 2011 med 31 % sammenlignet med tallene for 2010. Lånergruppen uten produksjonsrett domineres av studenter med dysleksi eller andre lese- og skrivevansker. I denne gruppen finner vi også synshemmede som ikke fyller kriteriene for produksjonsrett i NLB. Antallet registrerte studenter uten produksjonsrett økte med 36 % i 2011, mens antallet synshemmede studenter med produksjonsrett økte med 9 %. Av studenttjenestens totalt 599 registrerte lånere utgjør synshemmede studenter med produksjonsrett nå 12 %.

Kun synshemmede studenter har produksjonsrett ved NLB, og størstedelen av studielitteraturproduksjonen blir derfor bestemt av denne lånergruppens pensumslistene. I tillegg til å dekke etterspørselen fra studenter med produksjonsrett, har NLB i 2011 også kunnet produsere noe studielitteratur basert på målrettet samlingsutvikling. Denne lydboktilveksten kommer alle studenter med behov for tilrettelagt litteratur til gode.

Økt utlån

Utlånet av studielitteratur økte med 77 % sammenlignet med tallene for 2010. NLBs tilbud av studielitteratur er tilgjengelig for alle registrerte lånere. Også NLB-lånere som ikke er registrert som aktive studenter ved studenttjenesten bidrar til å øke utlånet av disse lydbokproduksjonene.

I tillegg til utlån av NLBs egne produksjoner, lånte studenttjenesten i 2011 ut 979 titler via fjernlånsamarbeidet med TPB. Denne tjenesten tilbys både syns- og lesehemmede studenter.

Resultatmål 4 Nasjonalt ansvar

Punktskriftproduksjon

NLB og Norges blindforbunds trykkeri har i samarbeid utviklet nye produksjonsmetoder og ny distribusjonsløsning for bøker i punktskrift. Både bøker, noveller og nyhetsbrev i punkt trykkes i Norges blindforbunds trykkeri. Trykkeriet står også for all utsending av nye punktskriftproduksjoner. NLB utfører all tilrettelegging frem til trykkeklare filer.

En felles digital produksjonsplattform er av vesentlig betydning for en effektiv produksjon, både av lyd- og punktskriftbøker. Produksjonsavdelingen har etablert en felles produksjonslinje basert på DTBook-filer, noe som innebærer at all digitalisert litteratur kan gjøres tilgjengelig for lånerne, både som lydbøker og i punktskrift. NLB har implementert NorBraille, et verktøy for DTBook-basert produksjon av punktskrift. Samordning og effektivisering av produksjon og distribusjon har gjort det mulig for NLB å øke produksjonsomfanget av punktskriftbøker, og samtidig fjerne ventelistene på nye bøker i punkt.

Brage – norsk talesyntese

I samarbeid med TPB i Sverige utviklet NLB i 2009 en ny, norsk talesyntese kalt Brage. Utviklingsarbeidet startet i 2008, og høsten 2009 ble Brage tatt i bruk sammen med produksjonsverktøyet DAISY Pipeline. En stadig større del av studielitteraturen, samt tidsskrifter og offentlige dokumenter produseres ved bruk av talesyntese. Nettopp studielitteraturen stiller store krav til talesyntese gjennom omfattende bruk av fremmedord, navn, referanser og annet. Kommersielt tilgjengelige talesynteser på norsk er ikke utviklet for dette formålet.

Med Brage har NLB fått en talesyntese som tilfredsstillende kravene som må stilles til en talesyntese som skal benyttes ved produksjon av vår type lydbøker i DAISY-format. Erfaringer rundt bruk av talesyntese er kartlagt i brukerundersøkelse gjennomført høsten 2010. Brage videreutvikles internt i NLB - i samsvar med kartlegging av behov for endringer og forbedringer.

TPB og NOTA, vårt danske søsterbibliotek, samarbeider nå om å utvikle en dansk talesyntese basert på samme teknologiske plattform som Brage.

Fulltekstbøker

NLB har i 2010 og 2011 gjennomført første del av et større prosjekt for å prøve ut produksjoner av innleste fulltekstbøker i DAISY-format. Hensikten med prosjektet er å opparbeide kunnskap om effektiv produksjon av denne type bøker basert på eksisterende teknologi.

DAISY Consortium (DC)

Deltakelse i DAISY Consortium (DC) er av vesentlig betydning for store deler av utviklingsarbeidet ved NLB. NLB er representert i styret for DC – seksjonssjef for produksjonsavdelingen innehar vervet treasurer. I tillegg har NLB innehatt en viktig rolle i arbeidsgruppen som utviklet et online grensesnitt (GUI) for DAISY Pipeline, hovedproduksjonsverktøyet for lydbøker med talesyntese. DAISY Pipeline ble i 2008 tatt i bruk som internt produksjonsverktøy i NLB. I 2009 ble NLB den første institusjon som implementerte DAISY PipeOnline.

NLB har styrket utviklerkompetansen, og innehar en sentral rolle i utviklingen av DAISY Pipeline 2. Produksjonsavdelingen bidrar med en 60 prosent stillingandel i dette utviklingsprosjektet. DAISY Pipeline 2 er basert på åpen kildekode, og gir mulighet til økt automatisering ved produksjon av tilrettelagt materiale. Videreutviklet produksjonsverktøy, med forbedret kjerne tilpasset endringer i behov, ivaretar NLBs mulighet til å tilby produkter i det format lånerne etterspør.

Norsk DAISY-konsortium (NDK)

NLB tok i 2006 initiativ til stiftelsen av Norsk DAISY-konsortium (NDK). NDK er tilsluttet det internasjonale DAISY Consortium (DC), og består av Universell, Huseby kompetansesenter, Tambartun kompetansesenter, Norges blindforbund, KABB (Kristent arbeid blant blinde og svaksynte), Bredtvet kompetansesenter og NLB. Det er tatt initiativ til å utvide antall medlemmer. NLB leder arbeidet i NDK.

Samarbeid med Nasjonalbiblioteket

NLBs digitale masterarkiv blir lagret ved Nasjonalbibliotekets avdeling i Mo i Rana. Det sikrer at NLBs produksjoner er tilgjengelig uansett hvilke filformater som blir tatt i bruk i fremtiden. Utlånet av lydbøkene, inkludert brenning av ny DAISY-CD for hvert nytt utlån, skjer fra NLB. NLBs samling av punktskriftbøker produsert før 2010 utgjør et stort volum. NB Mo i Ranas store lagringskapasitet blir utnyttet ved at bøkene oppbevares der. Ved utlån sendes punktskriftbøkene direkte fra Mo i Rana til den enkelte låner. Dette er av vesentlig betydning for NLB og et godt eksempel på samarbeid for å utnytte statlige ressurser best mulig.

Resultatmål 5 Utvikling

IFLA og DAISY Consortium (DC)

NLB er medlem av Standing Committee i IFLAs seksjon Libraries Serving Persons with Print Disabilities. Seksjonen har som hovedoppgave å arbeide for at personer med syns- og lesehemninger får tilgang til de samme bibliotekjenestene som andre.

I 2011 har NLB deltatt i det internasjonale samarbeidet mellom biblioteker og rettighetshavere som kalles TIGAR-prosjektet. I full skala vil det bidra til ytterligere å øke norske låneres tilgang til tilrettelagt litteratur.

NLBs samarbeid med DAISY Consortium er omtalt også under resultatmål 4. Økt utviklerkompetanse i NLB bidrar til at vår rolle i dette samarbeidet er styrket.

Filutveksling

Høsten 2009 undertegnet de nordiske lyd- og blindeskriftbibliotekene en avtale om utveksling av tilrettelagt litteratur over landegrensene. Avtalen omfatter både ferdige produksjoner og tilgang til filer for å kunne produsere litteratur i ønsket format. Den inngåtte avtalen øker tilbudet av tilrettelagt litteratur, og bidrar til at unødvendige dobbeltproduksjoner blir unngått. Avtalen åpner i tillegg for at lånere bosatt i Norden fritt kan låne tilrettelagt litteratur fra de øvrige nordiske landene.

Distribusjon

NLB har utviklet en ny løsning for nettbasert distribusjon. Via våre nettsider er alle lydbøker i samlingen tilgjengelig for nedlasting og streaming. Tilbudet om nedlasting og streaming kommer i tillegg til ordningen med utsendelse av lydbøker på CD. Streaming, eller direkte avspilling, tilbys via den egenutviklede løsningen "NLBdirekte". I forbindelse med innføring av nye distribusjonsmåter ble det innført digital vannmerking i alle lydbøker fra NLB.

Alle lydbøker leveres med integrert DAISY-spiller, noe som gjør det enkelt å høre på lydbøker fra NLB uten å måtte installere spillere på egen PC.

Øvrig rapportering

Plandokumenter

NLBs strategiplan for perioden 2011 – 2014 beskriver virksomhetens hovedmål og tiltak for måloppnåelse. Basert på sentrale mål i strategiplanen, utarbeides det årlige virksomhetsplaner for den enkelte avdeling. Strategi- og virksomhetsplaner godkjennes av NLBs styre.

Redegjørelse om iverksetting av etiske retningslinjer for statstjenesten

NLB er en oversiktlig organisasjon som sammen med virksomhetens karakter bidrar til at det på mange områder er begrenset risiko for å komme i konflikt med de etiske retningslinjer som gjelder for statstjenesten.

NLB har en betydelig brukerkontakt, både på telefon, via e-post og gjennom selvbetjente løsninger på Internett. Dette kan i enkelte tilfeller lede til krevende situasjoner der flere hensyn må veies opp mot hverandre. Blant annet gjennom utarbeidelse og oppfølging av en serviceerklæring forsøker vi å ivareta hver enkelt bruker best mulig, samtidig som vi har helheten for øye. Det er orientert om etiske retningslinjer for statstjenesten på allmøter i NLB.

Som det går frem flere steder i denne årsrapporten, har NLB satt mye inn på å effektivisere virksomheten. Slik arbeider vi for å sikre at de midlene som er bevilget gir så gode resultater for brukerne som mulig.

Redegjørelse om gjennomført risikoanalyse

Rapporten Kritisk blick på IKT er en gjennomgang av organisering og kostnader knyttet til NLBs IKT-virksomhet. Rapporten inneholder beskrivelse av risikofaktorer, samt tiltak for risikoredusering. Den første rapporten fra 2007 ble fulgt opp med ny rapport i 2009. Risikovurdering er også tatt inn som egne punkt i avdelingenes årlige virksomhetsplaner og i alle prosjektbeskrivelser.

Reglement Rutiner for anskaffelser sikrer at alle anskaffelser i NLB utføres i henhold til gjeldende lover, forskrifter, retningslinjer og instruksjoner for offentlige anskaffelser.

Redegjørelse om integrering/inkludering av personer med innvandrerbakgrunn

NLB hadde per 31.12.11 tre ansatte med innvandrerbakgrunn. Antall personer med innvandrerbakgrunn utgjør 6 % av det totale antall ansatte i NLB. Ved utlysning av ledige stillinger oppfordres alle kvalifiserte kandidater til å søke, uansett nasjonal eller etnisk bakgrunn.

Redegjørelse om likestilling

2011	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Kjønnsfordeling – alle ansatte (i pst.)	60,8	39,2	40,0	60,0	64,4	35,6
Kjønnsfordeling – heltidsansatte (i pst.)	55,6	44,4	40,0	60,0	57,5	42,5
Kjønnsfordeling – deltidsansatte (i pst.)	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0
Gjennomsnittslønn (i 1 000 kr)	393	442	594	678	379	400

NLB har tradisjonelt vært inndelt i en kvinnedominert avdeling for utlån/formidling og en mannsdominert produksjonsavdeling. Rekruttering av nye medarbeidere ved NLB har i de seneste årene i stor grad vært tilknyttet produksjonsavdelingen. Her har andelen kvinnelige ansatte økt.

Likestilling mellom kjønnene er en viktig målsetning for lønnspolitikken ved NLB. Holder vi lederstillinger utenom, ser vi av tabellen at mannlige ansatte ved NLB i gjennomsnitt tjener 5,5 % mer enn kvinnelige ansatte. Vi har ikke kunnet finne noe som tyder på at menn og kvinner systematisk behandles ulikt i spørsmål om lønnsfastsettelse og lønnsutvikling.

Kulturelt mangfold

NLB arbeider for å øke omfanget av litteratur på andre språk enn norsk i samlingen. Gjennom innvandrerguppen i Norges blindeforbund har vi kommet i kontakt med et miljø som etterspør bøker på russisk. Vårt søsterbibliotek i Estland har lydbøker på russisk som ikke er i DAISY-format. Vi har fått 50 russiske bøker fra Estland som vi har konvertert til DAISY, innlemmet i samling og sendt i DAISY-versjon tilbake til Estland. Lignende samarbeid kan utvikles med andre land, men det er ressurskrevende og avhengig av at det er mulig å opprette en relasjon.

Redegjørelse om systematiske brukerundersøkelser

I samarbeid med Sentio Research Norge gjennomførte NLB i høsten 2008 en brukerundersøkelse rettet mot lydboklånerne. 500 av NLBs aktive lydboklånerne ble intervjuet. Blant disse finner vi flest mennesker med synshemming eller dysleksi, men også mennesker som av andre grunner har vansker med å lese trykt tekst er representert. Hensikten med undersøkelsen var å kartlegge lånernes bruksmønster, samt å måle tilfredsheten med de ulike tilbudene. Det er i undersøkelsen stilt spørsmål om låne- og lesevaner, og om hvor fornøyde lydboklånerne er med litteraturtilbudet ved NLB. Videre er det også stilt spørsmål om kvaliteten på NLBs lydbøker, kontakten med førstelinjetjenesten og om bruk av hjemmesiden. Undersøkelsen inneholder også spørsmål om avspillingsutstyr og kort om nye tjenester. Brukerundersøkelsen viser stor grad av tilfredshet med NLBs tilbud. De eldste lånerne er mest fornøyd med tilbudet.

Kort om funn i brukerundersøkelsen:

59 % hører på lydbøker 1-3 timer eller mer hver dag, eller mer enn 10 timer i uken

69 % av NLBs aktive lånerne er kvinner

38 % har utdanning på grunnskolenivå, 31 % har videregående skole, og til sammen 31 % er universitets- eller høyskoleutdannet
90 % låner skjønnlitteratur, 31 % låner sakprosa og faglitteratur
Synshemmede er mer tilfreds med tilbudet enn dyslektikerne
75 % synes det er enkelt å komme i kontakt med NLBs førstelinjetjeneste, og 80 % opplever de ansatte som svært serviceinnstilt.

I samarbeid med Opinion er NLB i gang med å gjennomføre en ny brukerundersøkelse rettet mot lydboklånerne. Undersøkelsen består av en kvantitativ, telefonintervjubasert del og en kvalitativ del i form av fokusgruppeintervjuer. Telefonintervjuene ble gjennomført i desember 2011. Brukerundersøkelsen slutføres første kvartal 2012. Undersøkelsens første del vil gi sammenlignbare rapporter med undersøkelsen vi gjennomførte i 2008.

Redegjørelse om utarbeiding av varslingsrutiner

NLB abonnerer på HMS-system fra leverandøren "Infotjenester". Systemet inkluderer varslingsystem.

Redegjørelse om oppfølging av statens IKT-arkitektur

Rapporten Kritisk blikk på IKT er en gjennomgang av organisering og kostnader knyttet til NLBs IKT-virksomhet. Rapporten inneholder beskrivelse av risikofaktorer, samt tiltak for risikoredusering. Den første rapporten fra 2007 ble fulgt opp med ny rapport i 2009. Risikovurdering er også tatt inn som egne punkt i avdelingenes årlige virksomhetsplaner.

Basert på tidligere IKT-rapporter skal det i 2012 utarbeides en IKT-plan for NLB. Hensynet til overordnede prinsipper for IKT-arkitektur ved utvikling av nye IKT-løsninger eller ved vesentlige ombygginger av eksisterende IKT-system i staten skal ivaretas i planen.

Å ivareta krav til universell utforming og sikre god tilgjengelighet for alle, har høy prioritet i NLB. Ved videreutvikling av tjenester og endringer i brukergrensesnitt mot sluttbrukerne involverer vi ulike grupper testpersoner for å sikre et godt resultat.

Redegjørelse for virksomhetens miljøarbeid

Administrasjonssjefen i NLB er ansvarlig for miljøarbeidet. Seksjonssjefene skal påse at miljøarbeidet følges opp i avdelingene. Papirinnsamlingsesker er plassert ved hver arbeidsplass. Datautstyr gjenbrukes internt. Ved kassasjon leveres alt til gjenbruk eller til miljøvennlig destruksjon. All belysning i kontorlandskap slås automatisk av etter kl 18.00.

NLB utviklet i 2011 ny løsning for nettbasert distribusjon, og tilbyr nå direkte avspilling (streaming) og nedlasting av alle lydbøker i samlingen. I tillegg til et utvidet tjenestetilbud, gir nye distribusjonsmåter en miljøgevinst ved at antall lydbøker produsert på CD reduseres.

NLBs Rutiner for anskaffelser ivaretar regjeringens krav til offentlige virksomheter om å utøve miljø- og samfunnsansvar ved anskaffelser.

Oppfølging av IA-avtalen

NLB inngikk første IA-avtale i 2003. Nåværende IA-avtale ble inngått i 2011 og gjelder ut 2013. I tilknytning til IA-avtalen ble det i 2011 utarbeidet en handlingsplan som beskriver NLBs tiltak for å redusere sykefraværet, øke sysselsettingen av personer med nedsatt funksjonsevne og stimulere eldre arbeidstakere til å forlenge yrkeskarrieren.

Det totale sykefraværet var i 2011 på 9,93 %. I 2010 var det totale sykefraværet på 9,1 %. Overgang til nytt lønns- og personalsystem gjør at det er knyttet visse utfordringer til å kunne presentere av sammenlignbare tall for tidligere år.

NLB har flere arbeidsplasser tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne. Det ble i 2009 innført et nytt HMS-system for å legge til rette for mer planmessig oppfølging av bestemmelsene i IA-avtalen. Som et ledd i den videre oppfølgingen av IA-avtalen har alle ledere deltatt på kurs i regi av NAV – Arbeidslivssenteret. NLB har hatt økt bruk av tilbudet ved bedriftshelsetjenesten. I perioden 2010 – 2011 gjennomførte NLB i samarbeid med bedriftshelsetjenesten arbeidsmiljøundersøkelser i alle avdelinger.

Utfordringer for NLB

I årene som kommer ønsker NLB å øke både produksjonsvolum og produktbredde. Mer av litteraturen skal gjøres tilgjengelig for mennesker som strever med å lese trykt tekst! Samtidig er vi avhengige av å fortsette den sterke satsningen på videreutvikling av produkter, produksjonsmåter og distribusjonsformer.

I tillegg skal NLB gjennomføre en betydelig satsing for å styrke informasjonsvirksomheten, for på den måten å nå ut til flere i målgruppen som har til gode å bli kjent med vårt tilbud. Selv om automatisering og selvbetjeningsløsninger er en viktig og stadig viktigere del av NLBs tilbud, vil også flere lånerne skape et ressursbehov. NLB har hentet ut betydelige produktivetsgevinster de seneste årene. Vi vil fortsette den utviklingen, men det er ikke realistisk å nå gevinster i samme størrelsesorden fremover.

Ny løsning for nettbasert distribusjon ble lansert i 2011. For årene som kommer må NLB fortsatt være relevant for alle lånergrupper, det vil si at vi må utvikle oss slik at vi kan fortsette å betjene unge lånerne som er på nett 24/7 samtidig som vi må ha gode løsninger for lånerne som ikke ønsker å skaffe seg kompetanse til å være på Internett.

Ettersom ambisjonene og mulighetene for å gi et bedre tilbud øker, vil samarbeid med andre bli stadig viktigere. Det gir muligheter, men også en risiko for at enkelte samarbeidsrelasjoner ikke utvikler seg slik det er planlagt. Prioritering av ressurser og spesiell oppmerksomhet mot den kompetanse som er nødvendig for å få samarbeid til å lykkes vil være avgjørende.

Norske studenter i våre målgrupper nyter godt av at vi kan laste ned studie bøker til dem fra vår svenske søstervirksomhet TPB. Ettersom TPB også produserer studielitteratur for studenter med lesevansker, er deres produksjon vesentlig større enn vår. Det gjør også at utvekslingen mellom våre land er tilsvarende ubalansert, noe som kan påvirke et samarbeid vi er svært avhengig av.

Samarbeid med innholdsleverandører er et annet viktig, utfordrende og potensielt svært nyttig område for NLBs brukere. I vår sammenheng er bokbransjen, samt avis- og tidsskriftutgivere de viktigste. Dersom NLB i økende grad kan få tilgang til filer i relevante formater, kan tilbudet til vår avgrensede målgruppe forbedres betraktelig, uten at ressursbruken økes tilsvarende, verken for innholdsleverandørene eller NLB. Det er krevende å ha tilstrekkelig oppmerksomhet om disse spørsmålene for virksomheter som opplever en betydelig usikkerhet om helt grunnleggende spørsmål i sin bransje.

NLB har i årene som kommer klare ambisjoner om å nå bedre ut med budskapet om vårt tilbud til målgruppene og å videreutvikle tilbudet. Erfaringene fra de seneste årene viser at vi gjennom egen innsats og et godt nasjonalt og internasjonalt samarbeid er rustet for å få det til.

Styrebehandlet

Styret godkjente årsrapporten på styremøte 10.02.2012.

Oslo, 28.02.2012

Øyvind Engh
direktør

Liv Torild Ellefsen
informasjonssjef